

процесу, а також своєчасно коригувати навчальні методи викладання. А це сприяє підвищенню якості освіти загалом, бо своєчасне виявлення проблем з читацької грамотності на ранніх етапах дає змогу вчителю надати потрібну допомогу учням, розробити індивідуальні стратегії підтримки та корекції, запобігаючи накопиченню прогалин у їх знаннях та подальшим академічним труднощам.

Крім того, дослідження грамотності читання сприяє **розвитку культури читання** та формуванню любові до книги. Адже коли учні зрозуміють цінність читання як джерела знань та задоволення, вони будуть більш мотивовані до читання, що позитивно вплине на їхній особистісний розвиток.

Ураховуючи ці аспекти, стає очевидним, що дослідження грамотності читання з використанням комплексного підходу, рекомендованого нами, є не просто академічним інтересом, а життєво

важливим складником для забезпечення якісної та конкурентоспроможної системи загальної середньої освіти в Україні, позаяк розвинена читацька грамотність є **ключовою компетенцією для життя в сучасному трансформаційному світі**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. PISA: читацька грамотність. URL: <https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/PISA-Reading.pdf>
2. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyi-zvit_povnyi.pdf
3. Панченко А. Дидактичні стратегії критичного читання. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/1125/>

Галина САВИЦЬКА,

методист лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Тамара БОРОДАЙ,

методист лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У XXI столітті іншомовна освіта набуває особливого значення як один із головних чинників інтеграції особистості у глобалізований світ. Сучасне суспільство потребує людей, здатних ефективно спілкуватися у багатомовному й багатокультурному середовищі, критично мислити, швидко адаптуватися до змін, взаємодіяти з представниками різних культур. Саме тому вивчення іноземних мов у закладах загальної середньої освіти виходить за межі предмета і стає потужним інструментом формування компетентностей, необхідних для життя й успішної самореалізації.

Шкільна іншомовна освіта виконує низку важливих функцій. *По-перше*, вона забезпечує доступ до світових знань, культурних надбань, інноваційних ідей та інформаційних ресурсів. Володіння іноземною мовою відкриває шлях до освіти за кордоном, участі у міжнародних програмах, розвитку кар'єри в різних галузях — від бізнесу до науки й технологій.

По-друге, іншомовна освіта сприяє формуванню особистості учня як свідомого громадянина світу, здатного до міжкультурного діалогу, толерантного спілкування та критичного осмислення реальності. Через вивчення мови діти пізнають інші культури, розширюють світогляд, вчаться поважати різноманіття думок і стилів життя.

По-третє, навчання іноземної мови розвиває когнітивні та соціальні навички: пам'ять, логіку, увагу,

вміння працювати в команді, презентувати власну думку, знаходити компроміси.

Усе це робить учнів більш підготовленими до викликів майбутнього.

У контексті Нової української школи іншомовна освіта відіграє ключову роль у реалізації діяльнісного підходу, сприяє формуванню життєвих навичок, самостійності й відповідальності учнів. Залучення міжнародного досвіду, інтерактивних методів, цифрових технологій та партнерських програм із закордонними установами лише підсилює ефективність цього процесу.

Реформування системи іншомовної освіти України орієнтується на європейські стандарти, викладання іноземних мов відбувається відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Знання іноземних мов стало необхідністю для нових поколінь українців — не лише з практичного погляду, а й як засіб інтеграції до європейського культурного та освітнього простору.

Україна визначила євроінтеграцію як стратегічний курс державної політики. Прагнення стати повноправним членом Європейського Союзу потребує не лише відповідності політичним і економічним критеріям, а й гармонізації у сфері освіти, зокрема мовної. Одним із ключових стандартів освітньої політики ЄС є **багатомовність** — уміння громадян

володіти щонайменше двома іноземними мовами на додаток до рідної.

Для України, як держави, що прагне членства в ЄС, впровадження принципів багатомовної освіти має стати **неопосередкованою частиною освітньої реформи** та доказом прагнення інтегруватися у європейський простір не лише політично, а й культурно.

Вивчення двох іноземних мов у школі (наприклад, англійської як обов'язкової та ще однієї за вибором – французької, німецької, іспанської тощо) дозволяє українським учням бути конкурентоспроможними на європейському ринку праці, брати участь у програмах академічного обміну (Erasmus+, eTwinning, Study Visits), вільно взаємодіяти з ровесниками з інших країн та культур.

Нині Україна вже зробила важливі кроки у цьому напрямі: англійська мова є обов'язковою з 1 класу, у багатьох школах впроваджено вивчення другої іноземної з 5 класу. Але, на жаль, протягом останніх років у Черкаській області спостерігається тенденція до зменшення кількості учнів, які вивчають дві іноземні мови. Для цього є об'єктивні причини (війна, виїзд учнів і вчителів за кордон, нестача педагогічних кадрів), а також небажання батьків (вважають, що дві іноземні мови – це завелике навантаження на дітей), незацікавленість адміністрацій закладів освіти.

Важливим складником модернізації мовної освіти є **міжнародне партнерство**. КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» активно співпрацює з низкою міжнародних організацій у галузі підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов. Така співпраця спрямована на впровадження сучасних підходів до викладання, вдосконалення **мовних компетентностей** педагогів та інтеграцію української освітньої системи у світовий контекст. Зупинимось на основних напрямках цього співробітництва.

Британська рада в Україні є одним із ключових партнерів інституту у галузі викладання **англійської мови**. Завдяки цій співпраці реалізуються **наступні проекти** професійного розвитку педагогів:

- «Навчання і викладання у важкі часи» (вчителі області протягом 2022-2024 років пройшли очне навчання у Польщі);
- навчання лідерів професійних спільнот у рамках проекту «СВІТЛО»: у 2024-2025 роках пройшли навчання 22 вчителів англійської мови, які створили 17 професійних спільнот, до роботи в яких залучено близько 200 педагогів області. Участь у проекті відкриває вчителям англійської мови можливість професійного розвитку за допомогою спільноти вчителів (груп професійної майстерності), ідея якої полягає у тісній співпраці та навчанні, обміні досвідом один одного. Групи професійної майстерності вчителів – це нові можливості для підвищення фахового рівня, створення професійної спільноти та забезпечення її розвитку за допомогою змістовної взаємодії та рефлексії, сприяння у розробці власних програм професійного розвитку відповідно до власних потреб.
- English and New Competencies for Ukrainian Reformed School Education (ENCOURSE) – новий курс Британської Ради, розроблений у партнерстві з Міністерством освіти й науки України та спільно з провідними фахівцями Великої Британії у галузі викладання англійської мови.

Метою ENCOURSE є підтримка вчителів у впровадженні реформи «Нова українська школа» та нових стандартів профільної середньої освіти, що стосуються компетенції медіації у викладанні та навчанні англійської мови.

Курс професійного розвитку ENCOURSE відповідає вимогам Державного стандарту профільної середньої школи та розроблений для українських освітян з урахуванням найкращих практик провідних

британських експертів. Завдяки цьому курсу вчителі зможуть навчати учнів старших класів медіації під час викладання англійської мови.

Медіація в процесі вивчення іноземної мови — це активне використання мовних ресурсів для того, щоб допомогти іншій людині зрозуміти або виразити певну інформацію, зазвичай за допомогою посередництва. Це процес, коли учень не тільки сприймає, але й транслює або переробляє інформацію для іншої людини.

Основні аспекти медіації в мовному навчанні:

- **Переклад або переробка інформації:** Медіація може бути у вигляді перекладу або адаптації інформації з однієї мови на іншу, щоб інша людина змогла її зрозуміти або використовувати. Це не обов'язково повинно бути дослівний переклад, а радше передача основної ідеї чи змісту.

- **Пояснення і роз'яснення:** Вчитель або учень може пояснювати важкі для розуміння моменти іншій людині, наприклад, граматичні правила, нову лексику чи складні структури речень.

- **Медіація як засіб комунікації:** Вона дозволяє людині з обмеженими знаннями мови долати комунікаційні бар'єри, використовуючи власні мовні ресурси для того, щоб зрозуміти іншу людину або допомогти їй зрозуміти себе.

- **Культура медіації:** Важливою частиною медіації є культура толерантності та взаєморозуміння, що дозволяє учням не тільки правильно комунікувати, але й розуміти контексти й нюанси між культурами.

- **Навички медіації:** Для ефективної медіації учням потрібно розвивати певні навички, а саме: вміння адаптувати текст або розмову під рівень знання мови іншої людини та вміння працювати з різними джерелами (письмовими або усними) і передавати інформацію різними способами.

Таким чином, медіація в процесі вивчення мови стає важливим інструментом, який допомагає не тільки вивчити мову, але й краще її використовувати в реальних комунікативних ситуаціях. Це також сприяє розвитку міжкультурної компетенції та здатності до адаптації в різних мовних середовищах.

- **Підготовка до викладання** у Новій українській школі (всі охочі вчителі мають змогу проходити навчання на платформі URL: <https://nus-english.com.ua/>).

У межах проекту «Підтримка дистанційного навчання англійської мови» (SDELE), що впроваджується **Американськими Радами з міжнародної освіти** у співпраці з Міністерством освіти і науки України та за підтримки Регіонального офісу з англійської мови (RELO) Посольства США, на підставі гранту Державного департаменту США була розроблена Типова програма підвищення кваліфікації вчителів англійської мови закладів загальної середньої освіти «Програма віддаленого навчання англійської мови для закладів загальної середньої освіти», яка з 2024 року використовується на курсах підвищення кваліфікації вчителів англійської мови області.

Гете-інститут в Україні підтримує професійний розвиток учителів **німецької мови** через організацію курсів підвищення кваліфікації в Україні та у Німеччині, семінарів та доступу до дидактичних матеріалів. Співпраця також включає участь педагогів у міжнародних освітніх проектах і конкурсах. У березні-квітні 2025 року Goethe-Institut в Україні у співпраці з Міністерством освіти і науки України, Українським інститутом розвитку освіти та Всеукраїнською школою онлайн організували Всеукраїнський конкурс «Deutsch mit Fro: разом до відкриттів!», орієнтований на вчителів німецької мови, які викладають у 7-х класах Нової української школи. Друге місце у конкурсі здобула Марина Краснополіна, вчителька німецької мови (як другої іноземної) Канівської спеціалізованої школи I-III ступенів №6 Канівської міської ради Черкаської області.

Протягом 2021-2024 років вчителі німецької мови області пройшли онлайн і офлайн підготовку до викладання у 5-6 та 7-9 класах НУШ на тренінгах, які проводили референти Гете-інституту. Для педагогів, які не змогли це зробити раніше, буде проведено навчання у вересні-грудні 2025 року. Реєстрація буде проводитись з серпня 2025 року на сайті Гете-інституту за покликаннями:

1. **5-6 класи:** модуль 1 (з 15.09 до 19.10)
 - URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/unt/for/gia/nus/sek/s56/dis.html>
 - модуль 2 (з 22.09 до 12.10)
 - URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/unt/for/gia/nus/sek/s56/upl.html>
2. **7-9 класи:** модуль 1 (з 03.11 до 07.12)
 - URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/unt/for/gia/nus/sek/s79/jad.html>
 - модуль 2 (з 10.11 до 23.11)
 - URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/unt/for/gia/nus/sek/s79/clj.html>

Учителі мають можливість отримати стипендію від Гете-інституту і взяли участь у двотижневих методико-дидактичних семінарах у різних містах Німеччини, а також у семінарі для вчителів німецької мови країн східної Європи у місті Варна (Болгарія).

Посольство Франції в Україні підтримує викладачів **французької мови** через проведення мовних стажувань, сертифікаційних програм (DELF), а також поширення сучасних навчальних ресурсів. Протягом 2022-2025 року всі охочі вчителі області взяли участь у навчальних семінарах під керівництвом французьких лекторів у м. Люблін (Польща), метою яких є вдосконалення професійних навичок. У липні 2024 року 3 педагогі проходили лінгвістичне стажування у мовній школі CAVILAM (м. Віші, Франція), ще декілька педагогів зможуть це зробити у 2025 році.

2 червня 2025 року відбулася важлива подія: підписано Адміністративну угоду між Міністерством освіти і науки України й Міністерством Європи та закордонних справ Французької Республіки про підтримку викладання французької мови в Україні. Угода сприятиме і надалі розвиток викладання й вивчення французької мови у закладах загальної середньої та вищої освіти України, підтримці професійного розвитку українських учителів французької мови - через стажування та навчальні курси.

Міжнародне співробітництво - це не лише платформа для підвищення кваліфікації педагогів, а й важливий чинник розвитку конкурентоспроможної, інноваційної системи мовної освіти в регіоні.

2025-2026 навчальний рік – це рік завершення пілотування нового Державного стандарту базової середньої освіти та, одночасно, підготовки до впровадження нового Державного стандарту профільної середньої освіти.

Основні вимоги до викладання предмета будуть викладені в Інструктивно-методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році.

Звертаємо увагу що, основними документами щодо оцінювання учнів Нової української школи є Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» та лист Міністерства освіти і науки України від 14.03.2025 «Про окремі питання оцінювання результатів навчання».

Згідно з Державним стандартом Базової середньої освіти з **іноземних мов** визначено такі групи загальних результатів: сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування; взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі

та в режимі реального часу через засоби іноземної мови; надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою. Ці групи результатів співвідносяться з формулюваннями зазначеними у Свідоцтві досягнень, і відповідають вимогам Державного стандарту базової середньої освіти та модельним навчальним програмам.

Характеристики груп результатів та критерії оцінювання є комплексними та охоплюють різні види комунікативної мовленнєвої діяльності, а саме:

- Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання,
- Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння,
- Сприймає письмові тексти / Читання,
- Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо.

Саме тому у Свідоцтві досягнень кожен вид комунікативної мовленнєвої діяльності виділений окремо, що зумовлено особливостями змісту предмета «іноземні мови», та сприяє більш об'єктивному підходу до оцінювання.

Семестрове оцінювання з іноземних мов можна здійснюватися за двома варіантами:

Варіант 1. Провести оцінювання за різними видами комунікативної мовленнєвої діяльності, що охоплюють усі групи результатів стандарту наприкінці семестру. Поточне оцінювання має формувальний характер, тому поточні оцінки не враховуються при виставленні семестрової оцінки. Семестрову оцінку виставляють за чотирма видами комунікативної мовленнєвої діяльності.

Варіант 2. За тематичною (у разі потреби) та різними видами комунікативної мовленнєвої діяльності, що охоплюють усі групи результатів стандарту, наприкінці семестру. У цьому варіанті, як і в попередньому, семестрову оцінку виставляють за чотирма видами комунікативної мовленнєвої діяльності з урахуванням (за потреби) тематичного оцінювання, а поточне оцінювання не враховують.

Отже, іншомовна освіта в умовах глобалізації набуває стратегічного значення для формування конкурентоспроможної, відкритої до міжкультурного діалогу особистості. Вивчення іноземних мов у школі сприяє розвитку ключових компетентностей, адаптації до викликів сучасності та інтеграції України до європейського освітнього простору. Ефективність мовної освіти значною мірою залежить від міжнародного партнерства, сучасних підходів до навчання та підтримки професійного розвитку педагогів. Зміцнення багатомовної освіти є важливим складником успішної реалізації реформ Нової української школи.

Сподіваємось, що у новому навчальному році будуть з'являтися нові цікаві проекти у співпраці з міжнародними організаціями, які сприятимуть підвищенню професійного рівня вчителів усіх іноземних мов та матимуть позитивний вплив на хід реформи «Нова українська школа» в галузі іншомовної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. URL: www.coe.int/lang-cecr
2. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
3. English and New Competencies for Ukrainian Reformed School Education. URL: <https://surl.li/xbekei>
4. Guide de réflexion sur la pratique pédagogique pour les enseignantes et enseignants du programme de français de base. URL: <https://surl.li/bxmzrl>
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.